

УДК 37.04.364-4

Тодорцева Ю. В.

ПІДГОТОВКА ПРОФЕСІЙНО МОБІЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СІМЕЙ, ЩО ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ-АУТИСТІВ

У статті надається визначення психолого-педагогічного супроводу сімей, що виховують дітей-аутистів та охарактеризовано його етапи: підготовчий, адаптаційний та етап повного включення. Представлена роль соціального педагога, його функції та форми соціально-педагогічної роботи з батьками у процесі психолого-педагогічного супроводу сімей, що виховують дітей з розладами аутичного спектра. Проаналізовані стадії допомоги сім'ї, яка виховує дитину-аутиста у контексті професійної мобільності як важливого компонента кваліфікаційної структури майбутнього соціального фахівця. Виявлено особливості підготовки професійно мобільних соціальних педагогів до психолого-педагогічного супроводу сімей, що виховують дітей-аутистів на прикладі Американської програми TEACCH – treatment and education of autistic and related communication handicapped children (лікування і навчання дітей, що страждають на аутизм і порушеннями спілкування).

Ключові слова: діти з розладами аутичного спектра, сім'ї дітей-аутистів, психолого-педагогічний супровід, соціальний педагог, професійна мобільність, підготовка професійно мобільних соціальних фахівців, специфіка соціально-педагогічної роботи, Американська модель роботи з дітьми-аутистами та їхніми сім'ями.

Нині вітчизняними і зарубіжними дослідниками відзначається неухильне зростання числа дітей з розладами аутистичного спектра. Розлад аутистичного спектра – група складних розладів розвитку мозку; перш за все порушення розвитку, які характеризуються складнощами в соціальній взаємодії, комунікаціях, обмеженим і часто специфічним спектром інтересів, занять, стереотипіями в поведінці. До їх числа відносять атиповий аутизм, синдром Ретта, синдром Аспергера, дезінтеграційні розлади дитячого віку. Раніше вважалося, що на аутизм страждають 5 із 10 тисяч осіб, але нещодавні дослідження показали результати, що вдвічі перевищують попередні показники. В Україні точна статистика щодо дітей із розладами аутистичного спектра відсутня, а існуючі цифри не тільки не відображають реальність, а й суперечать одна одній.

Складнощі впровадження освіти для аутичних дітей у нашій країні пов'язані з різноплановими дефіцитами. Серед них особливо значущими виступають: брак системної ранньої допомоги як першої й необхідної ланки освітнього процесу (навчання, виховання і розвитку), що не дає змоги визначити порушення на ранньому етапі й розпочати необхідну роботу в напрямі виправлення відхилень у розвитку та відновлення порушених функцій; відсутність традицій і культури здійснення корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми і роботи з родиною у цілому; відсутність централізованої і відповідної підготовки професійно мобільних фахівців психолого-педагогічного профілю, здатних усвідомлено й ефективно здійснювати освітню діяльність щодо дітей з аутизмом.

Про цю проблему говорять у всьому світі. Кожна країна обирає найбільш пріоритетну форму допомоги: діагностика, корекція (Німеччина, США, Японія); матеріальна допомога (Швеція, Данія, Норвегія, Великобританія); соціально-побутова допомога (Франція, Росія, Італія). Законодавством України передбачені різноманітні форми допомоги держави (матеріальна допомога, надання кваліфікованої медичної допомоги) та надані гарантії (право на навчання в спеціалізованому дошкільному, шкільному закладі, захист прав та інтересів). Однак ефективність допомоги людям з аутизмом та РАС у нашій країні залишається невисокою: в реалізації і задоволенні потреб дитини-аутиста зацікавлені тільки батьки; обмежена географія поширення спеціалізованих лабораторій і практичних психологічних центрів (вони, як правило, сконцентровані у великих містах).

Діти з порушеннями аутичного спектра потребують спеціально організованого супроводу, який включає медичну, соціальну, психолого-педагогічну і юридичну допомогу. Супровід потрібен не тільки дитині з аутизмом та РАС, але і всій родині, в якій така дитина виховується. Його відсутність може привести до соціальної, соціально-психологічної та соціально-педагогічної занедбаності дитини.

Розв'язання протиріч синдрому раннього дитячого аутизму та вивчення його епідеміології знайшли своє відображення у працях Г. Аспергера, О. Афанасьєвої, В. Башиної, Л. Каннера, І. Мамайчук, І. Риндер, Т. Скрипник, Е. Шоплера, які велику увагу приділяли стандартам психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра. Питанням професійної мобільності майбутніх соціальних педагогів та специфіці її формування присвячено праці О. Безпалько, Т. Гордєєвої, Л. Горюнової, Д. Іванової, А. Капської, Л. Сушенцевої та ін.

Мета статті – виявити особливості підготовки професійно мобільних соціальних педагогів до психолого-педагогічного супроводу сімей, що виховують дітей-аутистів.

Освітній процес дитини з особливими освітніми потребами (зокрема – з аутизмом) набуває конкретики тільки тоді, коли навколо неї гуртуються фахівці, які разом з батьками створюють міждисциплінарну, полісуб'єктну команду психолого-педагогічного супроводу і розпочинають колегіальну роботу в напрямі продумування та реалізації компетентного освітнього маршруту для цієї дитини.

Психолого-педагогічний супровід – це пролонгований процес, спрямований на попередження виникнення (або усунення) у дітей з особливими освітніми потребами дестабілізаційних чинників, формування їх адаптивних функцій, забезпечення оптимального розвитку та здобуття ними якісної освіти в умовах навчального закладу [7, с. 7].

Психолого-педагогічний супровід має такі етапи: підготовчий, адаптаційний та етап повного включення.

На *підготовчому* етапі відбувається оцінка наявних в освітньому закладі можливостей і дефіцитів; керівник освітньої установи обговорює з педагогічним колективом необхідність підготовки та впровадження навчання для дітей з особливими освітніми потребами (зокрема – дітей з аутизмом), а також необхідні ресурси для цього процесу. Впроваджують також просвітницьку, консультативну та семінарсько-тренінгову роботу для батьків і дітей, які будуть навчатися в класі з особливими дітьми.

На *адаптаційному* етапі здійснюється робота з об'єднання співробітників у міждисциплінарну групу (групу супроводу) – тренінги командної взаємодії, методичні об'єднання, майстер-класи тощо. Традиційно група супроводу має такий склад: координатор (частіше за все – представник керівного складу дошкільного або загальноосвітнього закладу), вихователі / вчитель; соціальний педагог (асистент учителя, помічник вихователя), психолог, корекційний педагог, логопед, інші фахівці (запрошений фахівець корекційно-розвивального напрямку, який має досвід взаємодії з дитиною за межами освітнього закладу, експерт з питань аутизму, невролог або сімейний лікар), батьки.

На цьому етапі має відбутися знайомство з дитиною та документацією з її супроводу (якщо дитині вже надавалася психолого-педагогічна допомога), представлення її фахівцем, який має певний досвід роботи з нею або провів не менше двох зустрічей з дитиною та її родиною. Початок осмисленої роботи з дитиною розпочинається із здійснення психолого-педагогічної діагностики дитини. Узагальнення зібраної інформації дає змогу встановити бар'єри навчання і розвитку дитини, а також актуальні завдання щодо її освітнього процесу. Результатом роботи групи супроводу на цьому етапі є розроблення індивідуальної програми розвитку дитини.

На етапі *повне включення* фахівці сприяють найповнішій адаптації та соціалізації дитини. Фахівці групи супроводу здійснюють роботу з методичного супроводу навчання, виховання і розвитку дитини; розробляють і використовують дидактичні матеріали, адаптують та модифікують освітній процес, навчальний план, цілі й завдання задля забезпечення індивідуальних потреб дитини з аутизмом і опрацювання педагогами відповідних методів роботи; розробляють критерії оцінювання навчальних досягнень дитини; апробують інноваційні форми, методи, технології роботи [7, с. 8–10].

Соціальний педагог відіграє важливу роль у психолого-педагогічному супроводі сімей, що виховують дітей-аутистів. Він не тільки інформує родину дитини-аутиста у соціально-правовому полі, але й здійснює консультування батьків за психолого-педагогічними аспектами розвитку такої дитини в умовах сімейного виховання, проводить просвітницьку роботу щодо всебічного і гармонійного розвитку дитини, навчає батьків ефективних методів виховання, мобілізації власних ресурсів сім'ї для вирішення проблем надалі, здійснює педагогічне консультування з питань розв'язання педагогічних проблем сім'ї та її членів.

Обов'язковою умовою успішного впливу на розвиток дитини з аутизмом є послідовна робота фахівців з родиною як системою і активне залучення батьків до роботи з дитиною. У роботі з сім'єю в межах родинно-орієнтованого підходу фахівці мають створити умови для того, щоб батьки самі формулювали запит до

Таблиця

Стадії допомоги сім'ї, яка виховує дитину з розладами аутичного спектра

Стадії дій фахівця	Зміст	Фахівці, які беруть участь	Документація
1. Підготовча	Звернення сім'ї; запис дитини і батьків на первинний прийом. Первинний прийом.	Соціальний працівник.	Журнал реєстрації звернень.
2. Цілевиявлення	Вторинний прийом; аналіз підсумків первинного прийому; проведення діагностики дитини; підбиття підсумків для формування міждисциплінарної команди та призначення куратора сім'ї.	Соціальний працівник, психолог.	Бланк первинного прийому; анамнез; протоколи рішень.
3. Розроблення програми супроводу	Складання та обговорення плану подальшої співпраці з сім'єю; експертна оцінка запитів родини; розроблення «Індивідуальної програми супроводу» (ІПС) сім'ї.	Група спеціалістів; куратор за участю сім'ї.	Бланки диференціальної діагностики; індивідуальна програма супроводу сім'ї (ІПС).
4. Реалізація ІПС	Реалізація соціального, психолого-педагогічного, юридичного супроводу; оцінка ефективності ІПС.	Куратор; фахівці за участю сім'ї.	Програма супроводу сім'ї; рекомендації за підсумками ІПС.
5. Вихід з програми і перехід до дитячого закладу	Сприяння у переводі дитини до профільних установ (дошкільні заклади, центри, школи).	Група спеціалістів.	Супроводжувальні документи для реалізації цього етапу.

фахівця, активно брали участь в обстеженні дитини, разом з фахівцями планували індивідуальну програму розвитку дитини і брали участь у реалізації цієї програми.

Основні напрями соціально-педагогічної роботи з батьками: допомога в орієнтуванні в особливостях і потребах дитини; формування у батьків адекватного уявлення про проблеми та можливості дитини; уміння бачити її позитивні сторони, досягнення, успіхи, розвиток, а не тільки порушення та діагноз; формування активної позиції батьків у допомозі дитині; навчання батьків навичок ефективної взаємодії та гри з дитиною; підтримка позитивного стилю взаємодії батьків з дитиною.

Як бачимо з таблиці, існує відповідний алгоритм допомоги сім'ям, що виховують дітей-аутистів і він може відбутися тільки за умови узгодженої роботи учасників міждисциплінарної групи супроводу, здатних розробити дієву Індивідуальну програму супроводу, цілеспрямовано її виконувати та відслідковувати успішність цього процесу. Змістовна насиченість стадій допомоги, їх динамізм та своєчасність підтверджують важливість професійної мобільності для підготовки висококваліфікованих працівників соціальної сфери. Професійна мобільність проявляється у творчому характері діяльності, в активному пошуку новаторських підходів та інноваційних технологій, що надає можливість людині дізнатися більше про інші моделі створення та поширення знань, дозволяє їй розширити мережу своїх контактів та спілкування, розвиває рівень особистої ініціативи та професійної комунікабельності, реалізація яких стає можливою завдяки мобільності.

А. Капська, С. Архипова, О. Карпенко у своїх дослідженнях наголошують, що формування професійної мобільності можливе лише на основі формування певних компетенцій фахівця. На перший план дослідники ставлять базові знання з професій, рівень інформаційної компетентності, розуміння соціально-рольової функції фахівця. Окрім вище зазначених, науковцями було виділено здатність працювати у команді, комунікативні та управлінські вміння. Наступними, не менш важливими вміннями, вчені визначають дослідницькі вміння та адаптивність до нових ситуацій. Професійна мобільність передбачає також високий рівень узагальнених професійних знань, готовність до оперативного відбору і реалізації оптимальних способів виконання різних завдань в області своєї професії. В умовах швидких змін техніки і технології виробництва професійна мобільність виступає важливим компонентом кваліфікаційної структури майбутнього спеціаліста [5, с. 239].

У психолого-педагогічному вивченні дітей з аутизмом важливо зосереджуватися на особливостях їхньої унікальної психічної організації, як-от:

- специфіка сприймання довкілля: наявність певних стійких домінант серед усього розмаїття зорових, слухових чи тактильних стимулів;
- незвичність системи сигналів для комунікації з іншими, власна мова;
- схоплення інформації від людини без прямого погляду на неї, завдяки периферійному зору;
- тонке відчуття емоційного стану іншої людини;
- кмітливість, переважання невербального інтелекту;
- прагнення до порядку і завершеності, здатність зрозуміти чітко визначені алгоритми і правила;
- високорозвинена механічна пам'ять;
- вміння орієнтуватися за візуальними стимулами: малюнками, картинками, піктограмами, графіками тощо;
- здатність зацікавитися чимось незвичним;
- розвинений музичний слух;
- уміння чітко орієнтуватися у просторі і часі [6, с. 280].

Названі сильні ознаки особистості дітей з аутизмом мають спонукати фахівців бути уважними до їх неповторних проявів та враховувати їх у процесі здійснення психолого-педагогічного впливу, що уможливило налагодження продуктивної комунікації з цими дітьми. Поступальний розвиток аутичної дитини можливий тоді, коли батьки перестануть ставитися до неї як до маленької і слабенької.

Специфіка соціально-педагогічної роботи з дітьми-аутистами полягає ще й в тому, що в Україні діагноз аутизм ставиться дітям досить пізно, тому дитина отримує тільки медикаментозне лікування, для якого використовуються лікарські речовини, що призначаються під час лікування шизофренії. Спеціалізованих центрів і шкіл для особливих дітей, де вони могли б отримувати кваліфіковану допомогу, в нашій країні мало. Ці центри розташовані в столиці, великих обласних центрах, фахівці працюють з доступними, простими методиками. Наприклад, діагностика аутизму можлива згідно з діагностичними критеріями МКБ 10. Ступінь тяжкості можна визначити за допомогою рейтингової шкали аутизму – CARS. У роботі з аутистами використовуються найпростіші форми терапії, які не потребують будь-яких витрат з боку установи.

Закордонний досвід є цінним інструментарієм у процесі підготовки професійно мобільних соціальних педагогів до роботи з сім'ями, де виховується дитина-аутист. Дослідження проблем раннього дитячого аутизму ведуться в країнах, де дитина з обмеженими можливостями успішно адаптована в суспільство і не вважається недієздатною. В Європі і в США таких дітей називають – люди з підвищеними потребами.

Американська модель роботи з дітьми-аутистами є найбільш ефективною в усьому світі. Однією з найрезультативніших методик є програма TEACCH – treatment and education of autistic and related communication handicapped children (лікування і навчання дітей, що страждають на аутизм і порушеннями спілкування). Це комплексна система медико-соціальної реабілітації, яка спрямована як на роботу з дитиною, так і з його родиною. Підхід TEACCH

розрахований на розвиток індивідуальних навичок, умінь і соціальної адаптації з допомогою методів структурованого навчання. Основна мета – поліпшення якості життя людей, які страждають на аутизм, за допомогою активної підтримки незалежності та гнучкості, мінімізації деструктивних форм поведінки, а також розширення соціальних і професійних можливостей. Методика розрахована для дітей від народження до 6 років, включає 296 вправ, які розбиті на блоки: імітація; сприйняття; груба моторика; тонка моторика; координація очей і рук; елементарна пізнавальна діяльність; мова; самообслуговування; соціальні відносини. Результатом такої роботи є соціальна інтеграція дитини в суспільство, навчання в звичайній школі зі здоровими дітьми і адаптованість у побуті [8].

В Америці соціальні працівники виступають у ролі кейс-менеджерів: проводять роботу спрямовану на дітей, їхню родину та вчителів. Пріоритетною задачею кейс-менеджера є надання допомоги щодо інтеграції дитини-аутиста у суспільство. Під інтеграцією розуміється активна участь у міжособистісних стосунках; навчання; взяття участі у досуговій діяльності [1].

Охарактеризуємо форми роботи, які активно застосовуються у процесі роботи з дітьми-аутистами та їхніми сім'ями згідно з американською програмою TEACCH.

Невід'ємною складовою процесу соціальної реабілітації дітей з розладами аутичного спектра є психодіагностика. Її результати необхідні для складання соціально-психологічного портрета дитини з синдромом аутизму; з'ясування сильних і слабких сторін у її розвитку як особистості; визначення змісту і форм соціально-реабілітаційної роботи; встановлення зворотного зв'язку, що сигналізує про зміни в психіці й особистісному розвитку на різних етапах соціальної реабілітації. Практична психодіагностика передбачає наявність у фахівця із соціальної роботи психологічних знань, певних навичок вивчення дитини. Від нього вимагається дотримання правил застосування психодіагностичних засобів, заснованих на знанні етичних і професійних норм психодіагностичного обстеження.

Розвивальна та корекційна робота є незмінним супроводом у соціально-реабілітаційній роботі з дітьми з аутизмом та їхніми сім'ями. Розвивальна робота орієнтована на розвиток пізнавальної, емоційної, вольової соціальної сфер. Її зміст впливає з цілей і завдань соціальної реабілітації; визначається робочою програмою; індивідуальним планом корекції; розвитком особистості дитини. Корекційна робота спрямована на розвиток емоційного контакту і взаємодію дитини з дорослими та середовищем; формування внутрішніх адаптивних механізмів, що підвищують загальну соціальну адаптацію аутичної дитини.

Процедура консультування й освіти дітей, батьків і фахівців, що займаються з дітьми, часто використовується в соціальній роботі з метою орієнтації громадян, окремих осіб, сімей, груп громад шляхом порад, вказівок на альтернативні форми надання допомоги, визначення цілей і забезпечення необхідною інформацією. Консультування, як правило, носить індивідуальний характер і організовується в більшості випадків за запитом батьків і за результатами психодіагностичного обстеження.

Профілактична діяльність – найважливіша частина всіх реабілітаційних заходів відповідно до Американської моделі роботи з дітьми-аутистами та їхніми сім'ями. Вона позиціонується як науково обґрунтований, своєчасно вживаний вплив на соціальний об'єкт з метою збереження функціонального стану; запобігання можливих негативних процесів; сукупність державних, громадських, соціально-медичних та організаційно-виховних заходів, спрямованих на усунення, нейтралізацію основних причин і умов, що викликають різного роду відхилення соціального характеру. Профілактика в рамках соціально-реабілітаційної діяльності спрямована на збереження, поліпшення і зміцнення здоров'я дітей із розладами аутичного характеру.

Соціально-диспетчерська діяльність – це діяльність, метою якої є забезпечення соціально-психологічною інформацією дітей, їхніх батьків про різні служби, що надають професійні послуги в місті й області. Спеціаліст із соціальної роботи має володіти банком даних про служби і фахівців, які змогли б надати реальну допомогу дитині, а також організувати взаємодію між батьками та службами.

Командна взаємодія передбачає узгодженість всіх учасників процесу психолого-педагогічного супроводу дітей-аутистів (фахівців та батьків) у таких видах діяльності, як оцінка стану сформованості дитини, розроблення Індивідуальної програми розвитку для неї (із зазначенням актуальних цілей її розвитку, заходів із створення безбар'єрного середовища для неї, алгоритму діяльності кожного учасника групи супроводу), моніторинг процесів навчання і розвитку дитини. Підготовка професійно мобільних соціальних педагогів зумовлена великим спектром завдань з налагодження й підтримки продуктивного процесу супроводу дітей з аутизмом у навчальних закладах, який дотепер у наших умовах є інноваційним процесом.

Використана література:

1. Айрес Э. Дж. Ребенок и сенсорная интеграция. Понимание скрытых проблем развития / Э. Джин Айрес. – Москва : «Теревинф», 2013. – 272 с.
2. Башина В. М. Аутизм в детстве / В. М. Башина. – Москва : «Исцеление», 1999. – 240 с.
3. Горюнова Л. В. Профессиональная мобильность специалиста как проблема развивающегося образования в России : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.08 / Горюнова Лилия Васильевна. – Ростов-на-Дону, 2006. – 337 с.
4. Мамайчук И. И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии / И. И. Мамайчук. – СПб. : Речь, 2006. – 400 с.
5. Рідкодубська А. А. Аналіз проблеми розвитку професійної мобільності спеціалістів соціальної сфери в науковій літературі// Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Випуск 1 (38). – С. 238–240.

6. Скрипник Т. В., Куценко Т. О., Риндер І. Д., Недозим І. В. Зміст корекційно-розвиваючих занять для дітей з аутизмом в спеціальних загальноосвітніх закладах / Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: [навчально-методичний посібник]. – Київ, 2014. – С. 278–304.
7. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: [навч.-метод. посіб]. / Т. В. Скрипник. – Київ : «Гнозис», 2013. – 60 с.
8. Шоплер Э. Поддержка аутичных и отстающих в развитии детей (0-6 лет): Сборник упражнений для специалистов и родителей по программе ТЕАССН / Э. Шоплер, М. Ланзинд, Л. Ватерс. – Минск : Издательство БелАПДИ «Открытые двери», 1997. – 152 с.

References:

1. Aires A. Dzh. (2013). Rebenok & sensornaia integratsia. Ponimanie skrytykh problem razvitiia. Moscow : “Terevinf”, 272 [in Russian]
2. Bashina, V. M. (1999). Autism v detstve. Moscow: “Istselenie”, 240 [in Russian]
3. Goriunova, L. V. Professionalnaia mobilnost spetsialista kak problema razvivaiushchegosia obrazovaniia v Rosii: dis.doctora ped. nauk: 13.00.08 / Goriunova Lilia Vasilievna. – Rostov-na-Donu, 2006. – 337 s.
4. Mamaichuk I. I. (2006). Psychokorektsionie tekhnologi dlya detei s problemami v razvitii. SPb: Rech, 400 [in Russian]
5. Ridkodubskaya, A. A. Analiz problem rozvitku profesiinoi mobilnosti spetsialistiv sotsialnoi sferi v naukovii literaturi: Naukovii visnuk Uzgorodskogo universitetu. Ser. ‘Pedagogika. Sotsialnaia robota’. – 2016. – Vup. 1(38). – S. 238–240.
6. Skrypnyk, T. V., Kutsenko, T. O., Rinder, I. D., Nedozim, I. V. (2014). Zmist korektsiino-rozvivaiuchikh zaniat dlya ditei z autismom v spetsialnikh zagalnoosvitnikh zakladakh / Realizatsia onovlenogo zmistu osvity ditei z osoblivimi potrebami: pochatkova lanka: navchalno-metodichni posibnik. Kyiv, S. 278–304 [in Ukrainian]
7. Skrypnyk, T. V. (2013). Standarty psychologo-pedagogichnoi dopomogi ditiam z rozladami autichnogo spectra: navchalno-metodichni posibnik. Kyiv : “Gnozys”, 60 [in Ukrainian].
8. Shopler, E. (1997). Poderzhka autichnikh & otstaiushchikh v razvitii detei (0-6 liet): Sbornik uprazhnenii dlya spetsialistov & roditelei po programme TEACCH. Minsk: Izdatelstvo BelAPDI “Otkrytie dveri”, 152 [in Russian]

Тодорцева Ю. В. Подготовка профессионально мобильных социальных педагогов к психолого-педагогическому сопровождению семей, воспитывающих детей-аутистов

В статье дается определение психолого-педагогического сопровождения семей, воспитывающих детей-аутистов и представлена характеристика его этапов: подготовительного, адаптационного и этапа полного включения. Показана роль социального педагога, его функции и формы социально-педагогической работы с родителями в процессе психолого-педагогического сопровождения семей, воспитывающих детей с нарушениями аутичного спектра. Сделан анализ стадий помощи семьям, воспитывающим ребенка-аутиста в контексте профессиональной мобильности как важного компонента квалификационной структуры будущего специалиста социальной сферы. Выявлены особенности подготовки профессионально мобильных социальных педагогов к психолого-педагогическому сопровождению семей, воспитывающих детей-аутистов на примере Американской программы ТЕАССН – treatment and education of autistic and related communication handicapped children (лечение и обучение детей, страдающих аутизмом и нарушениями общения).

Ключевые слова: дети с нарушениями аутичного спектра, семьи детей-аутистов, психолого-педагогическое сопровождение, социальный педагог, профессиональная мобильность, подготовка профессионально мобильных специалистов социальной сферы, специфика социально-педагогической работы, Американская модель работы с детьми-аутистами и их семьями.

Todortseva Yu. V. Preparation professionally mobile social educators to psychological and pedagogical support of families, who bring up autistic children

The article gives the definition of psychological and pedagogical support of the families, who bring up the autistic children, and introduced the characteristics of its stages: preparatory, adaptive and the stage of full inclusion. Social educator's role, functions and forms of social and pedagogical work with families are also shown in a process of psychological and pedagogical support of families who bring up the children with disturbances in the autism spectrum. The stages of assistance to the families, who bring up the autistic children, are analyzed in the context of professional mobility as important component qualification structure of social sphere future specialists. The article is identified the features of preparation professionally mobile social educators to psychological and pedagogical support of the families, who bring up the autistic children, on an example of the American program TEACCH – treatment and education of autistic and related communication.

Key words: children with disturbances in the autism spectrum, families of autistic children, psychological and pedagogical support, social educator, professional mobility, preparation professionally mobile social sphere specialists, particularity of social and pedagogical work, American model of work with autistic children and their families.